

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา และช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีเป้าหมาย เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของผู้เรียน ในการจัดการเรียนการสอนและการประเมิน และต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Jacobs 2009 : 21) เนื่องจากเป็นโครงร่างที่กำหนดไว้ว่าเด็กจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง และหลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน และเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใด ซึ่งการจัดการศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ ถ้าปราศจากหลักสูตร หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษา (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 16) หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความเป็นผู้นำ หลักสูตรเป็นตัวแทนของชุดความต้องการที่คาดหวังที่ต้องจัดประสบการณ์ในการพัฒนาผู้เรียน (Wiles 2009 : 2) และนำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน นอกจากนี้ อารัง บัวศรี (2532 : 9) และใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 10) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษา และมีความสำคัญต่อการสอน กล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขึ้นพื้นฐานในสถานศึกษา และกล่าวได้ว่า หลักสูตรคือ หัวใจสำคัญของการศึกษา โดยเน้นที่การนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอน นอกจากนี้ อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 8) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นธงชัยในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นแผนแม่บทกำกับการทำงานทุกด้าน ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จะต้องศึกษาอย่างเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติได้จริง มีความชำนาญในการใช้หลักสูตร อันประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งจากการจัดสนทนากลุ่มครูผู้สอน และสัมภาษณ์ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 แต่มีปัญหาที่การนำหลักสูตรไปใช้ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจาก ครูยังยึดติดกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ดังคำกล่าวของผู้บริหารท่านหนึ่งที่ว่า

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่อิงมาตรฐาน แต่โรงเรียนยึดติดที่เนื้อหา ครูกังวลในการสอน ยึดตำราเป็นหลักแม้จะมีมาตรฐานแต่ภารกิจครูมาก .....ปัญหาการจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 51 ครูไม่มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรเพียงพอ “มีเสียงบ่นมากเลยว่าทำไมหลักสูตร 51

โรงเรียนต้องทำเอง” ส่วนหนึ่งครูสอนด้วยวิธีเดิม ๆ ไม่ปรับการเรียน ไม่เปลี่ยนการสอนในโรงเรียนต้นแบบ ก็ไม่มีปัญหา แต่ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปยังพบปัญหาจากครูอยู่บ้าง เช่น ครูไม่มีสื่อที่จะสอนตามตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ ไม่เข้าใจหลักสูตร 51 ยังมีความเข้าใจเดิมคือ หลักสูตร 44 ครูมักใช้แผนการจัดการเรียนรู้จากสำนักพิมพ์ ครูไม่เข้าใจว่าจะแก้ปัญหาตรงจุดใด ตรงวิธีสอน หรือจะแก้ผู้เรียนตรงไหน

และครูท่านหนึ่งกล่าวว่า

.....เป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนสูงเกินจริง แต่ในเชิงปฏิบัติทำไม่ได้

ดังนั้น ในการจะทำให้งานหลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ควรต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพทั้งครูและนักเรียน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้เข้าใจในกระบวนการของหลักสูตร การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัตินั้น ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละระดับที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการเชื่อมต่อนโยบายหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ สู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา โดยให้การสนับสนุน กำกับ ดูแลช่วยเหลือสถานศึกษาให้จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางฯ รวมทั้งต้องดูแลให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาจึงต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางฯ และสะท้อนบริบทความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งสนองความต้องการของผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละแห่งซึ่งมีบริบทแตกต่างกันไป และจุดที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยได้เน้นและให้ความสำคัญในการส่งเสริมครูผู้สอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามความคาดหวังของหลักสูตร (สำนักงานส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553: 2) และเพื่อให้การดำเนินงานหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนา และลดปัญหาการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ครูจึงควรมีความรู้ความเข้าใจอย่างลุ่มลึกใน 3 เรื่องหลักคือ หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard Based Curriculum) การจัดการเรียนการสอนอิงมาตรฐาน (Standard Based Instruction) และการประเมินผลอิงมาตรฐาน (Standard Based Assessment) อย่างไรก็ตาม การกำกับ ติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตรยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน

การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อนำมาตัดสินค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น การประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหา หรืออุปสรรคใดบ้างจะได้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาต่อไป ดังนั้นเมื่อมี

การพัฒนาหลักสูตรและนำไปใช้ก็จะต้องมีการประเมิน เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรต่อไป โดยการประเมินหลักสูตรจะต้องครอบคลุมขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายของประเมินหลักสูตร ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) และ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรในทำนองเดียวกันพอสรุปได้เป็น 3 ประเด็น คือ 1) เพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร ระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ และช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด และ 3) เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่ นอกจากนี้ ในการประเมินหลักสูตร ควรมีการตรวจสอบเป็นระยะ ซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร และระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 252) เกณฑ์การประเมินหลักสูตรคือ ต้องมีความเที่ยงตรง มีความเชื่อถือได้ ความเป็นปรนัย และมีประสิทธิภาพ สำหรับรูปแบบการประเมินมีอยู่หลายรูปแบบ ดังนั้น ในการออกแบบประเมิน ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการประเมินอย่างไร จึงจะทำให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ผลประเมิน ซึ่งจากการวิเคราะห์รูปแบบการประเมินที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การบูรณาการรูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) ตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) ตามแนวคิดของสแตค (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) ตามแนวคิดของสตฟเฟิลบีม (Danial L. Stufflebeam) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการประเมินตรงตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร ผ่านเกณฑ์การประเมิน เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

ในปีการศึกษา 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สวก.) ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) 185 เขต ได้ดำเนินการ นำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 555 โรง โดยอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาละ 3 โรง ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา ขยายโอกาส และมัธยมศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งบทเรียนในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2556 เพื่อนำข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้กับโรงเรียนทั่วไป เพื่อการขับเคลื่อนและขยายผลการใช้หลักสูตรแกนกลางฯ ไปสู่การปฏิบัติ และในระหว่างการใช้หลักสูตรดังกล่าว ทางสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สวก.) ได้ติดตาม ดูแล

และประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางฯ เป็นระยะรวมทั้งจัดประชุมทบทวนการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งโรงเรียนต้นแบบได้ใช้หลักสูตรครบทุกชั้นปีแล้ว ในปีการศึกษา 2554 จึงควรให้มีการประเมินหลักสูตรแกนกลางฯ เพื่อหาข้อสรุป และเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา(สวก.) ที่ต้องดำเนินการให้ได้ผลการใช้หลักสูตรแกนกลางฯ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ผู้เรียนจากโรงเรียนต้นแบบ ที่ได้วางแผนดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางกับโรงเรียนทั่วประเทศ และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงกำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ และเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน และการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21

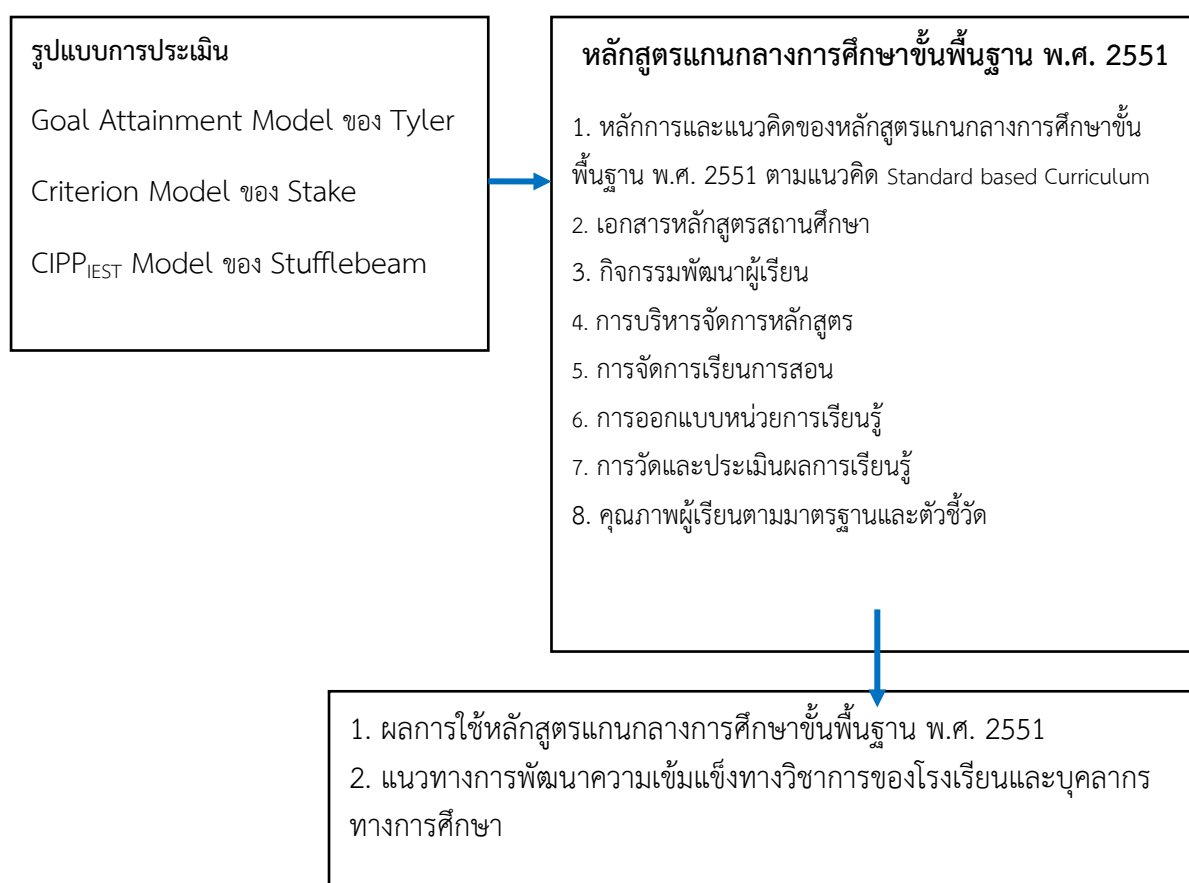
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินมีหลายรูปแบบ แต่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบของการประเมินหลักสูตรในระหว่างหรือหลังการใช้หลักสูตร เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนต้นแบบใช้ครบแล้ว ในปีการศึกษา 2554 ซึ่งใช้การบูรณาการรูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) ตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) ตามแนวคิดของสเตค (Robert E. Stake) โดยให้ความสำคัญกับการบรรยายและตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่อาศัยข้อมูลที่เป็นแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ความสำคัญกับสภาพสิ่งที่เอื้อต่อหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล และรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Danial L. Stufflebeam) ทั้งนี้ ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการประเมินอย่างไร จึงจะทำให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง ครอบคลุม และตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ผลประเมิน โดยรูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ จะประเมินว่าหลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือพิจารณาว่าผลที่ได้รับเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ส่วนรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งเน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป และเพื่อให้การประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ครั้งนี้ ครอบคลุมและบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงพิจารณาการประเมินหลักสูตรให้ครอบคลุมใน 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Inputs Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Products Evaluation) 5) การ

ประเมินด้านผลกระทบ (I: Impact Evaluation) 6) การประเมินด้านประสิทธิผล (E: Effectiveness Evaluation) 7) การประเมินด้านความยั่งยืน (S: Sustainability Evaluation) และ 8) การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (T: Transportability)

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบและบุคลากรทางการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิด ดังแผนภาพ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนต้นแบบ และบุคลากรทางการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 555 โรงเรียน (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลาง ปีการศึกษา 2552) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.1 ระดับประถมศึกษา 185 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต
- 1.2 ระดับขยายโอกาส 183 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต
- 1.3 ระดับมัธยมศึกษา 187 โรงเรียน ในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา 42 เขต

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552) เป็นโรงเรียนที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ครอบคลุม 19 เขตตรวจราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. หัวหน้างานวิชาการ หรือผู้รับผิดชอบงานหลักสูตรของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ที่กำกับดูแลโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. ศึกษาพิเศษ ที่รับผิดชอบงานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอนในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. คณะกรรมการบริหารหลักสูตร
8. กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 5 คน

2. ขอบเขตด้านการประเมิน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินของ Tyler ที่เน้น Goal Attainment Model, Criterion Model ของ Stake และ CIPP_{EST} ของ Stufflebeam

3. ระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือน กันยายน 2555 – กันยายน 2556 รวมระยะเวลา 12 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หมายถึง สาระประสบการณ์ที่พัฒนาเป็นหลักสูตรในส่วนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน ซึ่งระบุการจัดเวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์กลางในการจบหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนจำเป็นสำหรับการพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง สาระและประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและใช้ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตาม มาตรฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การจบ การศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้การจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทาง สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัด

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ เข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย

ของหลักสูตรคือ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยประเมินจากหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความถนัดและความสนใจ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ชมรม ชุมนุมวิชาการ ฯลฯ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอยหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบในระดับชั้นเรียน ในโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด หมายถึง ระดับ ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถที่ได้จากการประเมินผู้ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเทียบกับมาตรฐานและตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โรงเรียนต้นแบบ หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้ ในปีการศึกษา 2552) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด จำนวน 555 โรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่บริหารงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแบบที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (เริ่มใช้ ในปีการศึกษา 2552) จำนวน 555 โรงเรียน

หัวหน้างานวิชาการ หมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนต้นแบบที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้ ในปีการศึกษา 2552) จำนวน 555 โรงเรียน

ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่สอน ของโรงเรียนต้นแบบที่ใช้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2552) จำนวน 555 โรงเรียน

ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแล การปฏิบัติงานภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งกำกับ ดูแลโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง บุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือแนะนำ ส่งเสริม พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้กับครูในโรงเรียน ตลอดจนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา ให้กับโรงเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง คณะบุคคล ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุ และ/หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น ในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนและกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง คณะบุคคล ประกอบด้วย ผู้แทนฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอาทิเช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้แทนฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวัดและประเมินผลการเรียนรู้แนะแนว ฯลฯ ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาด้านวิชาการ หลักสูตร การเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมี คุณภาพและประสิทธิภาพ

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา โดยการใช้การผสมผสานแนวคิดรูปแบบการประเมิน 3 แนวคิด คือ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler Model) รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake Model) และรูปแบบการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม (CIPP_{IEST} Model) ซึ่งพิจารณาจากข้อมูลที่จะนำมาประเมิน 8 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้าน กระบวนการ (Process Evaluation) ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และด้านการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation)